

CZU: 070.432:659.4

[https://doi.org/10.59295/sum2\(11\)2023_15](https://doi.org/10.59295/sum2(11)2023_15)

CRONICA ÎN JURNALISMUL DE OPINIE. CONSTATARE DE FAPT ȘI INTERPRETARE

Victoria BULICANU,

Universitatea de Stat din Moldova

Diversitatea genurilor de opinie în publicistica moldovenească și posibilitățile multiple de abordare a evenimentelor în cadrul materialelor jurnalistice de opinie permite examinarea de fiecare dată în noi contexte genurile și speciile ramurilor jurnalistice. Articolul de mai jos examinează caracteristicile cronicii în calitate de gen publicistic de opinie și le observă pe cele tradiționale, dar și noile valențe ale textelor de cronică, care s-au diversificat odată cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale. Totodată în materialul de mai jos sunt propuse exemple de texte de cronică cu analiza specificului acestora pentru observarea elementelor obligatorii și necesare cronicii, conform specificului genului, precum și identificarea acelor caracteristici care nu se vor regăsi în cadrul altor texte de opinie.

Cuvinte-cheie: cronică, jurnalism de opinie, subiectivitate, public, unghi de abordare, produs jurnalistice, gen publicistic, emisiune de autor, periodicitate, hibridizare.

THE CHRONICLE IN OPINION JOURNALISM. FACTS AND INTERPRETATION

The diversity of genres of opinion in Moldovan journalism and the multiple possibilities of approaching events within the framework of journalistic opinion materials allow the examination of the genres and species of journalistic branches in new contexts every time. The article below examines the characteristics of the chronicle as a journalistic genre of opinion and observes the traditional but also the new valences of the chronicle texts. At the same time, in the materials presented in the article below are proposed examples of chronicle texts with the analysis of their specifics in order to observe the mandatory and necessary elements of the chronicle, according to the specifics of the genre, as well as the identification of those characteristics that will not be found in other opinion texts.

Key words: chronicle, opinion journalism, subjectivity, audience, angle of approach, journalistic product, journalistic genre, author's show, periodicity, hybridization.

Introducere

Genurile jurnalismului de opinie sunt foarte diverse și permit, din punct de vedere conținutal, să fie exploatare cele mai diverse modalități de transpunere a opiniilor jurnaliștilor în texte originale, interesante și utile publicului larg nu doar pentru informare, dar și pentru formarea propriilor opinii. Unul dintre genurile de opinie în jurnalism este și cronica, care, recunoaștem, în ultimul timp, prin hibridizarea genurilor de opinie a căpătat noi posibilități de redactare a textelor de cronică, precum și noi platforme care ar putea să găzduiască asemenea produse jurnalistice de opinie. Etimologic vorbind, termenul *cronică* provine de la grecescul *cronos* (“timp”) și înseamnă a pune în circulație informații. Cei mai mulți dintre jurnaliști, totuși, consideră că orice mărturie despre evenimentele ce au loc și orice articol de presă poate fi considerat o mini-cronică. Termenul însă este supus unor numeroase modificări semantice, de cele mai multe ori fiind asimilat (confundat) în mod abuziv cu relatarea. După Michel Voirol, cronica este desemnată ca fiind un articol de comentariu personalizat, redactat de un condei cunoscut și a cărui apariție este constantă. Conform definiției lui Jose de Brucker, cronica implică o discuție bătaioasă pe seama unui fapt de viață cotidian, banal chiar. Cronică trebuie să facă dovada erudiției și originalității într-o abordare lejeră [1, p. 186].

Cronica reprezintă unul dintre genurile publicistice de opinie în care se relatează într-o ordine cronologică despre evenimente importante din viața politică, economică, socială, culturală etc. Conform DEX, cronica ar fi „lucrare cu caracter istoric, obișnuită mai ales în Evul Mediu, care cuprinde o înregistrare cronologică a evenimentelor sociale, politice și familiale” [2]. Astfel, istoricește vorbind, cronicarii moldoveni Grigore Ureche, Miron Costin sau Ion Neculce sunt considerați primii cronicari ai țării și, pe bună dreptate, prin intermediul operei care ne-au lăsat-o *Letopisețul Țării Moldovei*, aceștia au valorificat cronică în calita-

te de operă literară care a documentat realitatea sub toate aspectele și, în mod special, cea politică și socială. Astăzi cronica este exploatată mai rar de către publiciștii din țara noastră, iar până mai ieri, unul dintre cei mai vizibili jurnaliști din Moldova, Petru Bogatu, avea o emisiune în cadrul unui post de televiziune din R. Moldova cu titlul *Cronica lui Bogatu*, care monitoriza realitatea socio-politică moldovenească de pe parcursul unei săptămâni și înregistra cele mai importante evenimente în cadrul propriei emisiuni de autor.

Context

Diversitatea genurilor de opinie permite extragerea celor mai importante caracteristici pentru fiecare gen. Astfel, printre cele mai evidente caracteristici ale textului cronicii se numără următoarele:

- cronica este dominată de subiectivitatea autorului, iar această subiectivitate se manifestă clar, începând cu libertatea de alegere a evenimentelor care urmează să constituie obiectul materialului cronologic și încheind cu aprecierea evenimentului de către autor, cu tonul materialului, cu modalitatea în care apare acel „eu” nestingherit al autorului, prin emiterea judecăților de valoare și libertatea de expresie a autorului;

- apropierea de public prin comunicarea propriilor impresii de către autor despre evenimentele care au loc în societate, în calitate de specialist și martor ocular al acestor evenimente. Autorul nicidecum nu încearcă să se situeze deasupra cititorului/publicului prin inteligența de care dă dovadă, ci, mai degrabă, încearcă să-și apropie publicul în tentativa de a descifra, analiza și evalua valențele fiecărui eveniment pentru întreaga societate;

- periodicitatea apariției, ori realizarea materialelor de cronică presupune din start asumarea responsabilității de urmărire continuă a evenimentelor din societate, în vederea interpretării lor, a asocierii acestora cu alte evenimente ce au avut loc mai devreme și oferirea de prognoze în viitor;

- prezentarea de către autor a unui unghi de atac inedit, reieșind din faptul că, în mare parte, publicul este deja familiarizat cu evenimentele care au avut loc, dar acesta are nevoie de interpretare și așezare a acestora într-un sistem de valori care ar aparține unui bun cunoscător a situației social – politice din țară și de peste hotarele ei;

- descrierea fiecărui eveniment prin intermediul a una-două fraze, ca mai apoi, la fel, prin intermediul a una - două fraze, autorul să se expună vis-a-vis de relevanța și consecințele acestuia pentru publicul larg;

- importanța acordată de către autor evenimentelor semnificative din viața unei țări, de regulă, cu mare impact asupra publicului larg (decizii politice, vizite importante, acorduri de colaborare interstatale, alegeri de toate tipurile etc.);

- limbajul original utilizat în textele de cronică, care individualizează autorul și-i conferă acel mult râvnit statut de fiecare gazetar - publicist recunoscut în gala condeierilor din presă.

Dacă este să analizăm la propriu un material-cronică săptămânală, spre exemplu, așa precum apare de cele mai dese ori, în jurnalismul occidental, acesta trebuie să includă șase-șapte evenimente importante din viața social-politică a țării, care vor fi alese la discreția autorului, dar care trebuie să fie de interes public și care să fi marcat, cel puțin selectiv, viețile ale unei bune părți a auditoriului. De altfel, în lipsa unei selecții riguroase a evenimentelor, cronica nu-și va găsi publicul.

Pentru a observa modalitățile în care poate fi exploatată specia, exemplul emisiunii *Cronica lui Bogatu*, moderată de-a lungul mai multor ani de către vestitul publicist Petru Bogatu ar putea fi cel mai elocvent. Această emisiune este printre puținele, care nu au cedat în fața provocărilor hibridizării speciilor de opinie, tendință observată adesea în jurnalismul de opinie, odată cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale și a reușit să prezinte publicului cele mai importante evenimente social – politice care au avut loc de-a lungul unei săptămâni în țară în retrospectivă la sfârșit de săptămână, în ziua de duminică, la o oră de *prime-time*. Acest fapt vorbește și despre popularitatea emisiunii, despre semnificația pe care o conferea Petru Bogatu fiecărui eveniment interpretat de renumitul publicist, chiar dacă în ultimii ani și cei mai puțin vigilenți telespectatori puteau să înțeleagă că sănătatea autorului emisiunii este una șubredă. Cu toate acestea, importanța pe care o oferea autorul realizării unei astfel de emisiuni, feed-back-ul oferit de telespectatori acestuia au făcut ca această emisiune să reziste până la trecerea în neființă a publicistului.

Iată un fragment - exemplu de text de cronică scris de unul dintre cei mai mari publiciști cronicari moderni, Petru Bogatu, și care a fost publicat pe site-ul postului de televiziune Prime TV pe 22 iunie 2019:

„Maskirovka” lui Putin

Prezența proeuropenilor în Guvernul Maiei Sandu e un fel de *maskirovka*, ca să folosim un termen militar rusesc. Sub pretextul dez-oligarhizării, la indicațiile directe sau sugestiile Kremlinului, în Republica Moldova are loc chiar sub ochii noștri instaurarea unui sistem politic croit după calapodul regimului Putin. Că Moscova controlează deja puterea judecătorească de la noi ne arată ultima decizie a Curții de Apel care l-a eliberat pe fostul deputat democrat Iurie Bolboceanu, condamnat anterior pentru înaltă trădare și spionaj în favoarea Rusiei. Ultima modificare a Codului Electoral vine doar să întregască acest tablou dezolant. De acum încolo, membrii CEC vor fi demși direct de Parlament, fără o hotărâre a Curții Supreme de Justiție, așa cum impun standardele Uniunii Europene. Dez-oligarhizarea în concubinaj cu un partid pro-Kremlin nu-i decât o himeră. În realitate, la Chișinău are loc deja o re-oligarhizare a statului, pârgghiile reale, nu cele de fațadă, ale puterii, trecând în mâinile oamenilor Moscovei.

ACUM protejează PSRM

Nu exclud că în cele două fracțiuni care formează blocul ACUM sunt persoane bine intenționate. Totuși, logica cârdășiei cu un antipod politic, cu o forță susținută din afara țării, își spune cuvântul. Revin acasă aventurierii și penalii de teapa lui Renato Usatîi, spionii ruși sunt puși pe liber, finanțarea rusească a partidelor nu mai este o crimă, chit că legea prevede pedepse aspre pentru atare infracțiuni. Blocul ACUM a refuzat să creeze o comisie parlamentară care ar ancheta Partidul Socialiștilor care, după cum a recunoscut chiar Igor Dodon, primește lunar de la Moscova aproape un milion de dolari pe lună.

Explicația refuzului de a susține propunerea PDM privind finanțarea de la Moscova a PSRM oferită de Maia Sandu este puerilă, tocmai bună de adormit copii. Trebuie investigate toate partidele, susține ea. Trebuie, numai că nu toate partidele sunt acuzate de finanțare rusească, ceea ce este mai mult decât o crimă, e o înaltă trădare. Când dansezi cu diavolul, vrând-nevrând, te lași condus de el. Uitați-vă doar cum profită socialiștii de alianța cu blocul ACUM: mint de îngheață apele când vine vorba de probele video care atestă finanțarea lor ilegală de către Federația Rusă. Chiar așa? În Austria recent o singură filmare aruncată în spațiul public i-a îngropat cariera vicepremierului Strache și a provocat căderea cabinetului.

Singura opoziție

Partidul Democrat, fostul deja partid de guvernământ, este singura formațiune parlamentară, care se mai poate opune în Legislativ readucerii Republicii Moldova pe orbita rusească. Or, dacă remodelarea Republicii Moldova pe calapodul rusesc va continua tot așa, în același ritm susținut, mi-e teamă că și opoziția de la Chișinău va avea soarta celei de la Moscova, adică va dispărea cu desăvârșire.

Concesiile lui Putin

Putin, cel care a inventat alianța Kozak la Chișinău, cunoaște regulile jocului. Tocmai de aceea, face și el, desigur, niște concesi. PSRM nu va vorbi un timp despre federalizare sau despre Uniunea Eurasiatică. Însă în spatele acestor cedări minore, rușii preiau puterea profundă în stat, nu cea de la suprafață pe care i-au dat-o Maiei Sandu. Dodon acceptă chiar anchetarea finanțării externe a PSRM, dar cu o condiție: să fie schimbați procurorii. De ce te-ai teme, de bună seamă, de o anchetă, dacă ai justiția în buzunar. Dodon a început deja acapararea instituțiilor fundamentale ale statului. Securitatea, procuraturile, judecătoriile, armata și forțele speciale sunt țintele lui prioritare.

Retrăim trecutul

Parcă am mai văzut toate acestea undeva. Putin folosește azi metoda lui Stalin care prin strategii hibride a sovietizat rapid Europa Centrală și de Est. Deși partidele cominterniste erau slabe în România sau Polonia, coalizarea lor cu tradiționalele partide burgheze le-a permis să monopolizeze treptat întreaga putere și s-o pună în serviciul Kremlinului. La Chișinău Guvernul Maiei Sandu, păstrând proporțiile, este într-un fel reproducerea Guvernului Petru Groza de la București. Format inițial din liberalii lui Gheorghe Tătărescu, reprezentanții Frontului Plugarilor și comuniști, cabinetul colaboraționiștilor a fost uns la guvernare de trimisul Kremlinului Andrei Vișinski, procurorul lui Dmitri Kozak... [3].

Concluzii

Ceea ce observăm în fragmentul de mai sus reprezintă o cronică cu tematică politică, care încearcă să interpreteze evenimentele care se desfășuraseră în țara noastră, dar și peste hotare într-o anumită perioadă cu prezentarea accentuată a opiniilor autorului în raport cu aceste evenimente, cu oferirea de prognoze, cu păstrarea stilului caustic în aprecierea evenimentelor negative, în viziunea autorului și cu utilizarea unui limbaj care ar conține și puternice elemente de ironie. Fiecare din aceste evenimente este însoțit de un scurt titlu, care adesea face trecerea de la un eveniment la altul, de la un personaj la altul, de la o opinie a autorului la alta. Sigur că tematica politică este una dintre cele mai des abordate în materialele de cronică, având în vedere frecvența evenimentelor politice în orice societate, dar cronica poate fi realizată și în baza evenimentelor sociale, culturale, etc., care ar putea lărgi spectrul produselor jurnalistice de cronică, ar înviora grilele posturilor de radio sau TV, ar spori numărul de genuri prezente în publicațiile scrise și electronice.

În mod sigur, nu putem pune la îndoială utilitatea unei astfel de specii în jurnalismul de opinie. Chiar dacă adesea este văzut de către tinerii specialiști ca un gen învechit, cronica, care analizează cele mai diverse evenimente din oricare țară, reușește să sublinieze asemănarea cu istoria contemporană a națiunii și arată că trecutul este întotdeauna un bun punct de referință pentru a înțelege prezentul unei țări.

Referințe:

1. PREDA Sorin. *Jurnalismul cultural și de opinie*. Iași: Polirom, 2006.
2. *Cronică. Definiție*. Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/cronica> (vizitat: 12.09.2023)
3. *Cronica lui Bogatu*. Disponibil: <https://prime.md/ro/emisiune/cronica-lui-bogatu-14-09-2019-2449-video---93441.html> (vizitat: 08.08.2019)
4. *Legea privind accesul la informație nr. 982 din 11.05.2000*. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/311759/> (Accesat: 8.09.2023)

Date despre autor:

Victoria BULICANU, doctor, conferențiar universitar, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: victoria.bulicanu@usm.md

ORCID: 0000-0003-3358-5554

Prezentat la 10.10.2023